EUROPOS PARLAMENTAS

2004 *2009*

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas

25.6.2008

DARBO DOKUMENTAS

FRONTEX agentūros ir Europos sienų stebėjimo sistemos EUROSUR vertinimas ir būsimoji plėtra

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas

Pranešėjas Javier Moreno Sánchez

I. Įvadas

Tarybos Reglamentu (EB) Nr. 2007/2004 įsteigtos ir savo veiklą pradėjusios 2005 m. spalio mėn. FRONTEX agentūros tikslas – gerinti Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų integruotą valdymą. Hagos programoje buvo numatyta iki 2007 m. pabaigos parengti politinį jos vertinimą. Komisija jį atliko ir pateikė savo komunikate COM(2008)67 galutinis.

II. 2005-2007 M. VEIKLOS VERTINIMAS

1. FRONTEX veikla – valstybių narių **operatyvinio bendradarbiavimo išorės sienų valdymo srityje koordinavimas**.

2006 ir 2007 m. ji įvykdė 28 bendras operacijas: 9 – prie jūrų sienų, 12 – prie sausumos sienų ir 7 – prie oro sienų. Be to, ji parengė 10 bandomųjų projektų, įgyvendintų kartu su minėtomis operacijomis.

Valstybės narės operacijose dalyvavo skirtingai: vidutiniškai 7 valstybės narės dalyvavo operacijose prie jūrų sienų, 9 – prie sausumos sienų ir 11 – prie oro sienų. Operacijoms prie jūrų sienų vykdyti reikėjo specialios įrangos, todėl jų sąnaudos yra didesnės (vidutiniškai 2,7 mln. EUR) palyginti su operacijomis prie sausumos ir oro sienų, kurių sąnaudos siekia atitinkamai 83 000 ir 194 000 EUR.

Visos jos naudingos tuo, kad užtikrinama galimybė keistis gerąja patirtimi ir informacija bei skatinamas kasdienis nacionalinių sienų apsaugos tarnybų bendradarbiavimas. Per dvejus šių operacijų vykdymo metus buvo sulaikyta ar neleista kirsti sienos daugiau nei 53 000 asmenų. Buvo aptikta daugiau nei 2 900 suklastotų kelionės dokumentų ir suimti 58 nelegalių migrantų gabentojai.

Įgyvendindama kitas reikalaujamas iniciatyvas, agentūra sukūrė Europos patrulių tinklą, nuo 2007 m. gegužės mėn. veikiantį zonose, esančiose netoli bendradarbiaujančių valstybių narių pakrančių, ir įsteigė Centrinį turimos techninės įrangos, skirtos sienų kontrolei ir stebėjimui; registrą (*CRATE*); šiuo metu jo duomenų bazėje yra daugiau nei šimtas laivų, apie 20 orlaivių ir 25 sraigtasparniai, taip pat keli šimtai kontrolės įrangos prietaisų (mobilūs radarai, transporto priemonės, terminio vaizdo kameros ir mobilūs detektoriai). Visa ši įranga gali būti naudojama ir bendrose operacijose.

Svarbus strateginis prioritetas yra operatyvinis bendradarbiavimas kovojant su nelegalia imigracija prie pietinių jūsų sienų. Problema ta, kad šios operacijos reikalauja daugiausia lėšų... 2008 m. FRONTEX biudžetas sudaro 70 mln. EUR, kurių pakaktų tik dvidešimt keturioms operacijoms prie jūrų sienų įvykdyti.

***Klausimai**:*

- *ar reikalauti, kad valstybėse narėse, kurios nuolat patiria nelegalių imigrantų antplūdžius, būtų įsteigti specializuoti regioniniai Agentūros padaliniai? O gal sistemingai rengti nuolatines operacijas?*

- *ar reikalauti, kad būtų laikomasi privalomojo valstybių narių solidarumo principo, taip užtikrinant besąlygišką ir nuolatinę galimybę bendrai naudotis į CRATE registrą įtraukta įranga?*

2. FRONTEX taip pat gali teikti **pagalbą valstybėms narėms tais atvejais, kai prie išorės sienų reikia didesnės techninės ir operatyviosios paramos, įskaitant ir skubios pasienio pagalbos būrių siuntimą**.

   RABIT sistemoje, Europos Parlamento patvirtintoje pirmuoju svarstymu ir įsigaliojusioje 2007 m. rugpjūčio 20 d., numatyta *„greitojo reagavimo galimybė“*, t.y. papildomų žmogiškųjų išteklių siuntimas į paramos reikalaujančią valstybę narę. Šiuo tikslu sudarytame greitojo reagavimo būryje yra apie 500–600 sienų apsaugos pareigūnų. 2007 m. rudenį buvo surengtos šio būrio pratybos.

   ***Klausimai**:*

   - *kodėl iki šiol nė viena valstybė narė nėra paprašiusi šio būrio pagalbos?*

   - *gal tikslinga FRONTEX įsigyti nuosavos įrangos, kurią naudotų greitojo reagavimo būrys, taip užsitikrindami gebėjimą per trumpiausią laiką pasirengti skubiems veiksmams?*

3. FRONTEX teikia **pagalbą valstybėms narėms rengiant valstybių sienų apsaugos pareigūnus,** įskaitant **bendrų mokymo reikalavimų nustatymą**.

   FRONTEX surengė 97 seminarus, kuriuose dalyvavo 1 341 asmenys. Jų tikslas – suvienodinti sienų apsaugos pareigūnų mokymą visoje Europoje.

   ***Klausimas**: pasirinktas metodas pasiteisino, todėl jį reikėtų taikyti platesniu mastu, teisingai ir nuosekliai taikant Šengeno* acquis. *Tačiau ar nevertėtų mokyti taip pat ir trečiųjų šalių, bendradarbiaujančių su FRONTEX, pareigūnų?*

4. Agentūra pati atlieka **rizikos analizę**, kuriai tenka labai svarbus vaidmuo daugelio jos veiklos sričių atžvilgiu. Pavyzdžiui, 2007 m. vasario mėn. ji pateikė antrąjį metinį rizikos vertinimą, kurį rengdama dalyvavo Organizuoto nusikalstamumo grėsmės vertinimo ataskaitos (*EMCO*) sudaryme ir kartu su Europolu paruošė ataskaitą, skirtą labai pavojingiems nelegalios imigracijos maršrutams Vakarų Balkanuose.

   2007 m. FRONTEX agentūra prisijungė prie „ICONet“ tinklo, veikiančio nuo 2006 m., kad atitinkamos valstybių narių tarnybos galėtų keistis informacija apie neteisėtos migracijos srautus, rizikos analizę, pasiruošimą bendroms operacijoms ir asmenų grąžinimą. Ji taip pat dalyvauja Informacijos, diskusijų ir keitimosi duomenimis sienų kirtimo ir imigracijos klausimais centro (*CIREFI*) posėdžiuose. Akivaizdu, kad bendra CIREFI, „ICONet“ ir Agentūros veikla turėtų sukurti sinergiją, padėsiančią sutaupyti daug lėšų.

Klausimas: ar nebūtų tikslinga pavesti FRONTEX agentūrai valdyti „ICONet“ ir perimti CIREFI veiklą?

5. Agentūra prisideda prie **mokslinių tyrimų, susijusių su sienų kontrole ir stebėjimu, plėtros**.

FRONTEX jau įgyvendino 6 projektus ir surengė 7 darbo susitikimus arba seminarus, skirtus moksliniams tyrimams ir plėtrai, kurių rezultatai – biometrinių duomenų tikrinimo keleivių atvykimo ir išvykimo metu sistemos (pvz., *BIOPASS*) ir Europos sienų stebėjimo sistema. Be to, Agentūra dalyvavo naujojo Europos saugumo tyrimų ir naujovių forumo (ESRIF) veikloje, kuriame įsteigta atskira sienų saugumo darbo grupė.

***Klausimas**: ką* reikėtų padaryti, *kad mokslinių tyrimų veikloje būtų labiau atsižvelgiama į konkrečius už sienų kontrolę atsakingų tarnybų poreikius?*

6. Be kontrolės ir stebėsenos operacijų vykdymo, Agentūra įgaliota **teikti valstybėms narėms pagalbą, reikalingą organizuojant bendras asmenų grąžinimo operacijas**.

Agentūra jau padėjo surengti devynias bendras asmenų grąžinimo operacijas, tačiau būtina sudaryti jai galimybes dar intensyviau dalyvauti planuojant ir organizuojant bendrus asmenų grąžinimo skrydžius ir nustatant poreikius šioms operacijoms įgyvendinti.

***Klausimas**: kaip optimaliausiai panaudoti FRONTEX potencialą įgyvendinant šias grąžinimo operacijas?*

III. ILGALAIKĖ VIZIJA

FRONTEX teks esminis, gal net pagrindinis vaidmuo formuojant ilgalaikę Sąjungos integruotą sienų valdymo strategiją. Palaipsniui ir nuolat stiprinant jos galimybes, ji suteiks realios papildomos naudos visai Šengeno sistemai, visų pirma **įgyvendindama bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis priemones** ir derindama savo veiklą su bendrąja išorės politika.

***Klausimas**: kadangi jos įgaliojimai riboti, kaip rasti priemonių, leidžiančių jai, tęsiant bendradarbiavimą, įgyvendinti trečiosioms šalims skirtus bandomuosius projektus?*

Jau dabar Agentūra yra sudariusi darbo susitarimų dėl techninio pobūdžio bendradarbiavimo su Rusijos, Ukrainos ir Šveicarijos sienų apsaugos tarnybomis. Šis bendravimas puikiai pasiteisino, todėl jau pradėta derėtis su daugeliu kitų šalių. Artimiausiu laikotarpiu prioritetas turėtų būti teikiamas tvirtesniam FRONTEX bendradarbiavimui su šalimis, kurioms suteikta galimybė tapti ES narėmis, taip pat ir su trečiosiomis šalimis, kurios vykdant bendras operacijas ir Agentūros rizikos analizėse buvo įvertintos kaip probleminės. Tačiau dar daug didelių šalių nesutinka pradėti derybų dėl bendradarbiavimo...

***Klausimas**: kokiomis priemonėmis būtų galima gerinti bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis, kurios nepakankamai bendradarbiauja arba visiškai atsisako derybų?*

Dėl **pasienyje taikomų priemonių**, FRONTEX svarsto „vieno langelio“ principo taikymą, kuriame numatoma sujungti muitinės ir sienų apsaugos tarnybas, kartu nagrinėdamas geriausios kompetentingų tarnybų bendradarbiavimo ir geriausiai pavykusių bandomųjų projektų praktikos pavyzdžius.

Šių svarstymų išvados taps esminiu Agentūros įnašu kuriant (2006 m. gruodžio 14 ir 15 d. Tarybos sprendimu) **EUROSUR** sistemą, skirtą Europos Sąjungos pietinių ir rytinių sienų stebėjimui. Pagrindinis jos prioritetas – integruoti visas jūrų stebėjimo sistemas į vieną tinklą, kad būtų galima veiksmingai vykdyti jai pavestas užduotis: *mažinti nelegalių imigrantų, patenkančių į ES teritoriją, skaičių,* gerinti bendrąjį vidaus saugumą *kovojant su nusikalstamumu pasienio teritorijose* ir *stiprinti paieškų ir gelbėjimo potencialą,* kad būtų išgelbėta kuo daugiau gyvybių. (Kad EUROSUR sistema padėtų sėkmingai vykdyti šias tris užduotis, būtinas aktyvus ir nuoseklus pietinės Vidužemio jūros pakrantės šalių, iš kurių atkeliauja daugiausia į Europos Sąjungą norinčių patekti migrantų bendradarbiavimas).

Pagrindinis iššūkis – geriau koordinuoti jau veikiančias stebėjimo sistemas ir išplėsti jų aprėpties ribas, šiuo metu apimančias tik dalį teritorijų, kuriose turi būti vykdomos operacijos, kad padėtis jose būtų kontroliuojama nuolat, kiekvienu paros metu, ir sienų apsaugos arba gelbėjimo tarnyboms būtų užtikrinta skubaus reagavimo galimybė.

Klausimai:

- *kaip nedelsiant pradėti nacionalinių stebėjimo sistemų derinimą vienodu lygiu ir sujungti jas į vieną tinklą?*

- *ar nebūtų tikslinga paskatinti mokslinio tyrimo ir plėtros srities atstovus bendradarbiauti kuriant naujovišką įrangą, kuri patobulintų stebėjimo sistemas?*

- *kam patikėti bendro tinklo, leidžiančio kompetentingoms nacionalinėms institucijoms keistis informacija, sukūrimą, kad slapti ir svarbūs duomenys būtų renkami, kaupiami ir skirstomi užtikrinant optimaliausią saugumą?*

FRONTEX ir EUROSUR sąveika turėtų užtikrinti būtinąjį valstybių narių **operatyvinį solidarumą**, kuris leis nukreipti didesnes apsaugos pajėgas į tas išorės sienų atkarpas, kur jos labiausiai reikalingos.

Kalbant apie **visaverčio Europos sienų apsaugos pareigūnų būrio** sukūrimą, šį klausimą bus galima svarstyti tik išnagrinėjus Agentūros veiklos patirtį, kadangi nors dabartinės pajėgų siuntimo į paramos reikalaujančias teritorijas sistemos gerinimo ir

šiuo metu veikiančių mechanizmų našumo kėlimo klausimai turi būti sprendžiami, negalime pamiršti apie politinį tokio būrio kūrimo aspektą bei apie faktą, kad šiuo metu visos Sąjungos valstybės narės savo dispozicijoje jau turi per 450 000 sienų apsaugos pareigūnų...